

Streszczenie rozprawy doktorskiej
„Automatyczne gromadzenie danych o użytkownikach Internetu.
Cookies w administracji rządowej”

Automatyczne gromadzenie danych o użytkownikach Internetu staje się coraz powszechniejsze i bardziej intensywne, a jego znaczenie dla stosunków społecznych i gospodarczych rośnie. Jest przedmiotem wielopoziomowej regulacji prawnej a zarazem przykładem trudności w nadążaniu przez prawo za zmianami technicznymi i technologicznymi, m.in. dotyczącymi wykorzystania plików cookies.

Automatyczne przetwarzanie i związane z nim zagrożenia prywatności i ochrony danych osobowych stanowiły już przedmiot prawniczych publikacji. W odniesieniu do prawa publicznego uwagę skupiał model regulacji prawnej przetwarzania danych w obszarze monitorowania, wykrywania i zapobiegania przestępczości, natomiast poza tym zakresem wykorzystanie plików cookies nie było przedmiotem kompleksowej analizy. Wypełnienie tej luki poznawczej należy uznać za szczególnie potrzebne w odniesieniu do organów administracji rządowej wraz z ich aparatem pomocniczym, ze względu na rolę administracji rządowej w infrastrukturze informacyjnej państwa. Tak wytyczony zakres rozprawy, determinujący stopień szczegółowości ustaleń, może też zapewnić jej praktyczną przydatność w procesach tworzenia, wykładni i stosowania prawa.

W tym celu dokonano najpierw analizy wielopoziomowej regulacji prawnej dostępu do urządzenia użytkownika Internetu poprzez stosowanie plików cookies, których nazwa jest w literaturze naukowej spolszczana jako „ciasteczka”.

Podstawowe znaczenie w tym zakresie w prawie UE mają: Dyrektywa 2002/58/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 lipca 2002 r. dotycząca przetwarzania danych osobowych i ochrony prywatności w sektorze łączności elektronicznej (dyrektywa o prywatności i łączności elektronicznej) *Dz. Urz. WE L 201, 31.7.2002, p. 37–47*, zwana sektorową dyrektywą telekomunikacyjną, oraz Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.4.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z

przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) Dz. Urz. UE L 119 z 2016 r., s. 1 ze zm. Głównymi aktami prawa polskiego w obszarze badań są ustawa z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 2460 ze zm.) oraz ustawa z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 344). Implementacji dyrektywy 2002/58/WE dokonano w przepisach obu tych ustaw.

Analizą objęte zostały również prowadzone od kilku lat prace nad projektem rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie poszanowania życia prywatnego oraz ochrony danych osobowych w łączności elektronicznej i uchylającego dyrektywę 2002/58/WE.

W badaniach rozległego problemu automatycznego przetwarzania danych skupiono się na weryfikacji czy obowiązujące przepisy prawne odnoszące się do automatycznego gromadzenia danych o użytkownikach Internetu w działalności administracji rządowej są wystarczające dla ochrony interesu publicznego i interesów indywidualnych, jasne i właściwie stosowane.

Dla potwierdzenia lub falsyfikacji ogólnej tezy o potrzebie zmian regulacji i stosowania prawa w zakresie automatycznego gromadzenia danych o użytkownikach Internetu w działalności organów administracji rządowej oraz konkretyzacji uwag de lege lata i ewentualnie postulatów de lege ferenda, przyjęto szczegółowe hipotezy badawcze, które weryfikowano w kolejnych rozdziałach pracy.

Rozdział pierwszy prezentuje genezę pojęcia pliku cookie oraz zawiera analizę tego pojęcia w ujęciach prawnym i prawniczym, w tym także analizę ilościową przeprowadzoną z wykorzystaniem narzędzi analitycznych systemów informacji prawnej. Rozpatrzono w nim również zagadnienie plików cookies jako danych osobowych. Wskazano możliwą systematykę plików cookies oraz rodzaje zagrożeń wiążące się z ich stosowaniem, zwłaszcza w kontekście nieuprawnionego śledzenia użytkownika internetu.

Rozdział drugi zawiera charakterystykę ewolucji regulacji związanych z automatycznym gromadzeniem danych o użytkownikach internetu w przepisach prawa międzynarodowego i europejskiego. Zwraca uwagę na potrzebę uzgodnienia relacji między pojęciami ochrona prywatności i ochrona danych osobowych.

W rozdziale trzecim dokonano holistycznej analizy obecnie obowiązujących przepisów prawa europejskiego i polskiego odnoszących się do cookies, w szczególności dyrektywy 2002/58/WE oraz przepisów dotyczących ochrony danych osobowych.

Przedmiotem rozdziału czwartego są problemy legislacyjne związane z projektem rozporządzenia o e-privacy oraz projektowanymi zmianami w odniesieniu do plików cookies i określenie wpływu jaki będą miały na ochronę urządzeń użytkowników. W rozdziale tym scharakteryzowano także prace nad projektem Prawa komunikacji elektronicznej, które ma uchylić obecnie obowiązującą w Polsce ustawę – Prawo telekomunikacyjne, stanowiąc implementację dyrektywy Kodeks łączności elektronicznej.

Rozdział piąty zawiera analizę porównawczą polskich uregulowań z regulacjami obowiązującymi z Niemczech i Francji. Uwzględnia także kilka istotnych z punktu widzenia problematyki cookies orzeczeń TSUE dotyczących zgody użytkownika i pojęcia administratora danych.

W rozdziale szóstym zawarto wyniki i podsumowanie badań stosowanych polityk prywatności i polityk cookies stron internetowych organów administracji rządowej, rodzajów plików cookies stosowanych w sektorze publicznym, ze szczególnym uwzględnieniem wytycznych Europejskiego Inspektora Ochrony Danych Osobowych w odniesieniu do plików cookies stosowanych przez instytucje unijne.

Rozprawę kończy podsumowanie i wnioski, wynikające z ustaleń teoretycznych, oraz przeprowadzonych badań prawno-porównawczych, i empirycznych. w tym uwagi *de lege lata* i postulaty *de lege ferenda*. Uwagi *de lege lata* dotyczą m.in. problemów: implementacji dyrektywy 2002/58/WE do polskiego porządku prawnego w dwóch aktach prawnych, zgody na instalowanie plików cookies poprzez ustawienia przeglądarki, braku wskazania w przepisach prawa okresu przechowywania plików cookies i sankcji za naruszenie art. 173 prawa telekomunikacyjnego. Postulaty *de lege ferenda* dotyczą: wprowadzenia skutecznych mechanizmów egzekwowania prawa, uwzględniania zgody na pliki cookies w fazie projektowania (*privacy by design*) oraz przyjęcia jednolitych wytycznych co do polityk prywatności organów administracji publicznej w zakresie cookies.

W pracy zastosowano prawnicze metody badań, głównie metodę dogmatyczną a pomocniczo historyczną i porównawczą. W analizie stosowania prawa wykorzystano badania empiryczne, które zrealizowano w trybie wniosku o dostęp do informacji publicznej

skierowanego do 20 organów administracji rządowej, w tym organów odpowiedzialnych za największe w kraju platformy dostępu do e-usług dla obywateli.